ÅRSRAPPORT 2021

SYDKUSTEN

SYDKUSTENS LANDSKAPSFÖRBUND R.F.

VI TACKAR ALLA BIDRAGSGIVARE SOM GJORT VERKSAMHETEN OCH PROJEKTEN MÖJLIGA.
Aktiastiftelsen i Vanda
Aktiastiftelsen i Esbo-Grankulla
Aktiastiftelsen i Åbo och Pargas
Eugène, Elisabeth och Birgit Nygréns stiftelse
Föreningen Konstsamfundet
Lisi Wahls stiftelse för studieunderstöd
Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland
Regionförvaltningsverket i Södra Finland
Sibbo sparbanksstiftelse
Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne
Stiftelsen Martha och Albin Löfgrens kulturfond
Stiftelsen Tre Smeder
Svenska folkskolans vänner
Svenska kulturfonden
Utbildningsstyrelsen
Undervisnings- och kulturministeriet
Enskilda kommuner har bidragit som delfinansiärer i gemensamma projekt:
Borgå stad, Esbo stad, Helsingfors stad, Kimitoöns kommun, Pargas stad, Sibbo kommun, Åbo stad

Årsrapport 2021
© Sydkustens landskapsförbund rf.
Texter: Sydkustens personal
Bilder: Sydkusten
Pärmbild: Aaron Imran
Layout: AboGrafi, Åbo
Tryck: Printteri, Åbo

3 Alltid det bästa på svenska inom utbildning och kultur
4 Ordföranden och direktören har ordet
6 Allmänt om Sydkustens verksamhet 2021
Vision och mission
Verksamhetsmål
Tyngdpunktsområden
9 Verksamhet riktad till utbildningssektorn
Utbildningsfrågor och lärartillgång
Småbarnspedagogiken – ett framtidsjobb
Seminarium för personal inom småbarnspedagogik
Morgon- och eftermiddagsverksamhet samt skolans klubbar
Utbildning, fortbildning och kurser
13 Ordkonstskolan och ordkonstverksamhet
Utvecklande av läroplanen och innehållet i undervisningen
Samarbete med DuvTeatern
Undervisningsprojekt och pedagogiska material
Ordkonst för de yngsta: Ordplask och rimlek
Ordens estrad och poesiverkstäder
Ordkonstlärarutbildning
Ordkonst – framtidens arbetsfält och utbildningsvägar
18 Kulturstärkande och bildande verksamhet
Språkstimulerande verksamhet
De finlandssvenska läsambassadörerna
Skrivande skola – skrivfrämjande i Svenskfinland
Läsning i Laget
Ebban-chatten
Kultursamarbete och -satsningar
VårKultur 2021: Hållbart hantverk 2.1
Övrigt kultursamarbete
Kulturskolor i Pargas
26 Organisation
Styrelse och arbetsutskott, arbetsgrupper
Personal
Ekonomi
Kommunikation

Alltid det bästa på svenska inom utbildning och kultur

Sydkustens landskapsförbund (i fortsättningen Sydkusten) arbetar aktivt och målmedvetet för utbildning och kultur på svenska. Den här årsrapporten berättar om Sydkustens verksamhet år 2021. Den beskriver hur vi arbetat för att främja utbildning och kultur på svenska och vilka konkreta målsättningar vi strävat efter att uppfylla. Trots rådande pandemi och undantagsförhållanden, rekommendationer och restriktioner, har en stor del av verksamheten kunnat genomföras, bland annat genom att använda virtuella plattformar och nya arbetssätt.

Som sakkunnigorganisation bevakar Sydkusten frågor som är relevanta för den finlandssvenska befolkningen och våra medlemskommuner. Vi initierar och driver projekt som främjar våra målsättningar. Vi skapar olika nätverk och verkar därmed för samarbete över kommun- och organisationsgränser, samt för en aktiv dialog med aktörer i Norden.

Sydkusten har i flera år arbetat enligt devisen: Alltid det bästa inom utbildning och kultur på svenska. Under år 2021 utarbetades en ny strategi för Sydkusten. Den godkändes av styrelsen för Sydkusten och därmed godkändes även en ny strategi för förbundet:

Högklassig utbildning.
Livskraftig kultur.
Meningsfull fritid.
På svenska.

Sydkusten är verksam i Nyland och Egentliga Finland. 16 kommuner är medlemmar i förbundet:
Borgå, Esbo, Grankulla, Ingå, Hangö, Helsingfors, Kimitoön, Kyrkslätt, Lappträsk, Lovisa, Pargas, Raseborg, Sibbo, Sjundeå, Vanda och Åbo

Ordföranden och direktören har ordet

Ett arbete för utbildning och kultur av hög kvalitet på svenska har varit Sydkustens rättesnöre i många år. Det är det definitivt fortfarande. Och just därför har Sydkusten under år 2021 arbetat med en strategi som tar sikte på år 2030. I arbetet har förtroendevalda och personal involverats. Strategiutkastet har sänts till medlemskommunerna för utlåtande. Den tar avstamp i Sydkustens stadgeenliga syfte: att främja den svenskspråkiga befolkningens allmänna och gemensamma intressen, bevaka och bereda de svenska utbildningspolitiska frågorna samt att främja de svenska kultursträvandena inom verksamhetsområdet. Men den ser också vidare och bredare.

Strategin baserar sig på en omvärldsanalys och framtida scenarier. Befolkningsutvecklingen, kommunernas nya ekonomiska ramar, flera reformer inom bildningen, kulturlagen och megatrender har alla en inverkan på hur utbildning och kultur utvecklas i vårt samhälle. Vi utgår ifrån att grunden för en lärstig på svenska och en levande svenskspråkig vardag läggs inom småbarnspedagogiken. En småbarnspedagogik och utbildning av hög kvalitet på svenska ger förutsättningar för en levande svenskspråkig vardag i ett flerspråkigt samhälle. Sammanknutet med detta hör rätten och möjligheten att utöva kultur och fritid på svenska. Därför fastställdes också visionen ***Högklassig utbildning. Livskraftig kultur. Meningsfull fritid. På svenska.***

Under år 2021 har Sydkusten på olika sätt aktivt och målmedvetet arbetat för utbildning och kultur på svenska. Det nya projektet ”Småbarnspedagogiken – ett framtidsjobb” inleddes i augusti 2021. Den utmanande personalsituationen inom branschen kräver flera olika satsningar och att synliggöra branschen för potentiella studerande och arbetstagare är nödvändigt. Grunden för en lärstig på svenska och en levande svenskspråkig vardag läggs inom småbarnspedagogiken, därför är också småbarnspedagogiken och en behörig tillräcklig personalstyrka avgörande

Silja Borgasdóttir Sandelin, ordförande

även för svenskans framtid. I projektet, som pågår i 14 månader, samarbetar flera organisationer, kommuner, utbildningsanordnare och projektet har finansierats av fem fonder och stiftelser.

Läs- och skrivkunnighet är förutsättningar för ett fullvärdigt medborgarskap. Läskunnigheten och läsintresset har flera år varit tyngdpunkt i Sydkustens verksamhet. Ordkonstskolan har under året utökat sin verksamhet i ordkonstundervisning både med flera grupper och på nya orter och stärker därmed såväl läs-, skriv- som multimodala färdigheter. Under året har satsats på att utveckla läroplanen i den grundläggande konstundervisningen i ordkonst och att öka delaktigheten i undervisningen.

Läsambassadörerna har under året inspirerat till läsning genom att besöka skolor, delta i föräldramöten, föreläsa för lärarstuderande samt via olika kampanjer och evenemang och träffat nästan 5000 personer. Projektet Skrivande skola har som fokus att

Christel Björkstrand, direktör

ämneslärare blir skrivlärare i eget ämne och därigenom stärker elevernas förmåga att uttrycka sig skriftligen. Totalt har under året involverats 890 pedagoger. Projektet Läsning i laget har i samarbete med Finlands Svenska Idrott fört in läsning som en del av idrottsverksamhet genom att finnas med på läger och evenemang. Läshörnorna blev ett uppskattat inslag.

Kultursamarbete och utvecklande av nya verksamhetsformer var i fokus under år 2021. VårKultur som arrangerades i Åboland i april 2021 kommer inte i sin nuvarande form att fortsätta. Däremot ökas samarbetet över kommun- och regiongränserna inom Nyland och Åboland. Kulturseminariet i hösten 2021 var startskottet för detta.

Sydkusten har under året starkt tagit ställning i frågor som berör utbildning och kultur. Det här gjorde vi genom att inför kommunalvalet lyfta upp fem teman för diskussion: En kvalitativ och trygg småbarnspedagogik, en trygg och utvecklande skolvardag för de yngsta eleverna, vikten av behöriga lärare och tillräcklig elev- och studiehandledning samt elevvård, behovet av skriv- och genrepedagogisk kompetensutveckling i de finlandssvenska skolorna och en fortsatt satsning på läsning i kommunerna, samt tillgången till konstundervisning och ett rikt kulturliv i kommunerna. Därtill har Sydkusten under året gett utlåtanden gällande statens utbildningspolitiska redogörelse och den nationella läskunnighetsstrategin. Sydkusten har också medverkat i ett uttalande för att lyfta upp den grundläggande konstundervisningen och aktivt på sociala medier lyft upp aktuella frågor inom utbildning och kultur.

Att en så bred verksamhet har kunnat genomföras, beror på ett aktivt engagemang av samhället omkring oss. Medlemskommunerna är delaktiga i olika verksamheter och verksamheten riktar sig till såväl dem som till hela Svenskfinland. Verksamheten finansieras med medlemsavgifter, statliga och kommunala bidrag samt understöd från flera fonder och stiftelser. Stort tack till alla er! Vi vill här också tacka alla som på olika sätt möjliggjort vårt arbete för utbildning och kultur av hög kvalitet på svenska; samarbetspartner, förtroendevalda och personal. Tillsammans fortsätter vi arbetet för en högklassig utbildning, livskraftig kultur, meningsfull fritid på svenska. ■

Silja Borgarsdóttir Sandelin, ordförande
Christel Björkstrand, direktör

SYDKUSTEN
SYDKUSTENS LANDSKAPSFÖRBUND R.F.

Allmänt om Sydkustens verksamhet 2021

År 2021 har inneburit nya projekt, ett genomgående utvecklingsarbete och en bred och aktiv verksamhet. Coronapandemin inverkade på hur verksamheten genomfördes och medförde bl.a extra personalarrangemang. En stor del av verksamheten kunde ändå genomföras som planerat, även om flera evenemang inte kunde genomföras enligt plan. Digitala lösningar, distansföreläsningar och en diger materialproduktion har kompenserat flera av de fysiska evenemangen och besöken. Speciellt inom ordkonstskolans verksamhet fanns ett större personalbehov eftersom elevgrupperna inte fick blandas med varandra. Ordkonstskolan fick statsbidrag för att utveckla läroplanen samt extra statsunderstöd för undervisning under pandemin.

Strategiarbetet fortsatte under året och i januari 2022 godkände styrelsen för Sydkusten förbundets strategi för åren 2022–2024 med sikte på år 2030. Strategiarbetet, som leddes av en arbetsgrupp, involverade förtroendevalda och personal. Medlemskommunerna gav under hösten utlåtanden inför den slutliga behandlingen av strategin. Under året fortsatte även ett arbete med att förnya stadgarna. I januari 2022 godkände styrelsen ett förslag till ändring av stadgarna. Förhandsgranskning gjordes i februari 2022 och förslaget förs till årsmötet i april.

Inför kommunalvalet, som hölls i juni 2021, presenterade Sydkusten ett kommunalvalsprogram med teman som lyfte upp svenskspråkiga utbildnings- och kulturfrågor till diskussion.

Förutom den ordinarie verksamheten har flera projekt förverkligats under året. Därigenom har finansieringsbasen breddats samtidigt som samarbetet inom organisationen och med andra organisationer har ökat. Under året inleddes ett nytt projekt på 14 månader för att synliggöra småbarnspedagogiken i syfte att öka intresset för branschen och på längre sikt tillgodose behovet av behörig personal på svenska inom småbarnspedagogiken.

Sydkusten deltog i den virtuella Educamässan i januari med livesänt program under temat ”Skriv för livet!”. Där diskuterades skrivpedagogiska utmaningar för samtidens skola, i vilken alla lärare förväntas vara skrivlärare i eget ämne. Projektledare Annette Kronholm, Skrivande skola, medverkade. Under bokmässan i oktober deltog Sydkusten med flera programpunkter på de finlandssvenska scenerna. Projektet Läsning i laget, läsambassadörerna och ordkonstskolan ledde program och flera diskussioner.

Ordkonstkolans rektor Monica Martens-Seppelin var delvis tjänstledig under våren 2021 för att för Svenska Kulturfonden utreda förutsättningar för en ordkonstlärarutbildning. Utredningen presenterades i januari 2022. Ordkonstskolans verksamhet breddades under året och hösten 2021 startade flera nya grupper såväl inom grundläggande konstundervisning som inom hobbyverksamhet samt även i form av inkluderande verksamhet inom Finlandsmodellen.

I november premierades Monica Martens-Seppelin med Folktingets förtjänstmedalj för sitt engagemang och arbete för ordkonst på svenska i Finland. I december premierades även projektet Skrivande skolas projektledare Annette Kronholm då hon förlänades Förtjänstkorset av Finlands Lejons Orden i december 2021. Under året fick läsambassadörerna Henrika Andersson och Amanda Audas-Kass förtroendet och uppdraget som Augustambassadörer för Augustpriset i Sverige.

En offentlig upphandling av Sydkustens stödtjänster för den ekonomiska förvaltningen gjordes under året. Upphandlingen publicerades i HILMA-tjänsten och Mercell-upphandlingssystemet och fyra anbud inkom. Avtalet för Sydkustens stödtjänster för den

ekonomiska förvaltningen ingicks med den ekonomiskt mest fördelaktiga anbudsgivaren Navigator Partners Ab för perioden 1.1.2022–31.12.2025, varefter avtalet kan förlängas så att det gäller tills vidare med ömsesidiga uppsägningsvillkor. För genomförande av upphandlingsprocessen anlitade Sydkusten efter konkurrensutsättning Ju-Ha Consulting Oy.

Under året realiserade Sydkusten ett köp av 20 aktier i Svenska Framtidsskolan Ab i enlighet med det nya aktieägaravtalet.

Arbetet med att utveckla kommunikationen för Sydkusten fortsatte under året och Sydkustens synlighet på sociala medier ökade. Sydkusten var också aktivt i olika kampanjer inom ramen för projekt. Läsambassadörerna, ordkonstskolan och Läsning i laget arrangerade läskampanjer och -tävlingar och inom VårKultur producerades flera filmer om hantverk vilka spreds via sociala medier. ■

Vision och mission

År 2021 pågick arbetet med att skapa en ny strategi för Sydkusten. Den nya strategin är viktig för att kunna förstärka arbetet tillsammans med medlemskommunerna för att också i framtiden garantera och utveckla tillgången till kultur och utbildning på svenska på en nationellt hög nivå. Den nya visionen och strategin med sikte på 2030 godkändes i januari 2022. Visionen *"Högklassig utbildning. Livskraftig kultur. Meningsfull fritid. På svenska"* tar fasta på en målinriktad, välplanerad och långsiktig verksamhet, inspiration och innovation samt samarbete och stabilitet. För åren 2022–2024 har utarbetats mål för vårt arbete mot en utbildning på svenska av hög kvalitet på alla nivåer, en levande svenskspråkig kultur i kommunerna, en utökad grundläggande konstundervisning i ordkonst, att vara den största aktören inom ordkonst i Svenskfinland, ett ökat samarbete för en livskraftig svenskspråkig vardag och en målinriktad och hållbar verksamhet med en öppen och tillgänglig kommunikation externt och internt.

Tyngdpunktsområden

Samhället förändras hela tiden. Sydkusten vill med sitt arbete tillgodose verksamhet av hög kvalitet inom utbildning och kultur på svenska och stöda ett kontinuerligt lärande. Vi samlar aktörer och koordinerar olika nätverk för att nå våra målsättningar.

Som särskilda målsättningar under 2021 kan nämnas Sydkustens aktiva insats för att skapa förutsättningar för behörig personal inom småbarnspedagogiken, utbildningen samt elev- och studiehandledningen samt att Sydkusten arbetat med att utvidga och stärka samarbetet med kultursektorerna i medlemskommunerna i hela verksamhetsområdet.

Verksamhetsmål

För år 2021 var verksamhetsmålen följande:

- Sydkusten gör en aktiv insats för att skapa förutsättningar för behörig personal inom småbarnspedagogiken, utbildningen samt elev- och studiehandledningen
- Sydkusten utvidgar och stärker samarbetet med kultursektorerna i medlemskommunerna i hela verksamhetsområdet
- Sydkustens ordkonstverksamhet utvidgas så att flera medlemskommuner antar läroplanen för den grundläggande konstundervisningen och nya grupper utvecklas digitalt för att öka tillgängligheten och andelen ungdomar i verksamheten
- Sydkusten utvecklar fortbildningen för morgon- och eftermiddagsverksamheten så att flera ledare kan ta del av den och lyfter aktivare upp vikten av verksamheten i dialog med beslutsfattare, tjänstemän och myndigheter
- Sydkustens projektverksamhet är tydlig och fokuserad och baserar sig på de behov som forskning och utredningar visar på. Under projekttiden görs även plan för hur verksamheten ska leva vidare efter projektfinansieringens slut.
- Genom projektverksamhet stöds och utvecklas olika former av kultur och utbildning, såsom bland annat projekten Den finlandssvenska läsambassadören, Småbarnspedagogiken – ett framtidsjobb och Skrivande skola
- I kultursatsningar har skärgårdskulturen speciell fokus
- Inför kommunalvalet uppmärkssammas aktuella frågor inom utbildning och kultur
- Sydkustens kommunikation är öppen och aktiv. All verksamhet omfattas av kommunikationsstrategin med syfte att öka synligheten och berätta vad som sker och varför
- Sydkustens ekonomi är i balans och för varje verksamhet finns indikatorer som mäter effekten av verksamheten
- Sydkustens personal deltar i kompetensstärkande och -höjande fortbildning. En god arbetshälsa står i fokus
- En strategi för Sydkusten 2030 utarbetas och inför förbundsmötet 2022 görs förslag på uppdatering av Sydkustens stadgar

Verksamhet riktad till utbildningssektorn

Sydkusten följer aktivt med utvecklingen inom utbildningen i Finland. Utgångspunkten är att få en helhetssyn på utbildningen och utifrån den planera verksamhet, nätverk och åtgärder som bäst gynnar en hög kvalitet inom den svenska utbildningen.

Utbildningsfrågor och lärartillgång

Sydkusten har under verksamhetsåret kontinuerligt bevakat frågor som berör utbildningen på svenska. Sydkusten leder en utbildningspolitisk grupp med våra medlemskommuners bildningschefer, representanter för lärarutbildningarna vid HU och ÅA, Svenska kulturfonden, Kommunförbundet och Utbildningsstyrelsen. Gruppen har sammankommit fyra gånger under 2021. De frågor som fått mest utrymme är personalsituationen och rekryteringen inom utbildning och småbarnspedagogik, bristen på studiehandledare och speciallärare, samt UKM:s rapport om den svenska utbildningen.

Sydkusten har en stark roll som intressebevakare och initiativtagare för relevanta frågeställningar för utbildningen på svenska. Den här rollen har under året utvecklats och kommer i hög grad att behövas i fortsättningen.

"Jag visste inte om denna specifika bransch förr."

"Det var intressant att höra om arbetet och hur man kan börja med det."

"Det är förmodligen ett väldigt givande arbete där man även kan ha en inverkan på samhället."

Småbarnspedagogiken – ett framtidsjobb

Det arbete som inleddes på våren 2020 med att förbereda ett projekt för att synliggöra och lyfta småbarnspedagogiken fortsatte under våren 2021. Projektet fick finansiellt understöd av fem fonder: Svenska kulturfonden, Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne, Stiftelsen Tre Smeder, Svenska folkskolans vänner och Föreningen Konstsamfundet. Det här möjliggjorde att Sydkusten i augusti 2021 kunde starta projektet Småbarnspedagogiken – ett framtidsjobb. Till koordinator för projektet anställdes PeM och medianom Emilia Christiansen.

Projektet har som syfte att göra branschen mera attraktiv och framstå som ett starkt alternativ vid val av yrke och studier. Projektet riktas 1) till unga som står inför studieval, 2) till vuxna som står i beråd att byta yrke och 3) till allmänheten i syfte att skapa en opinion och synliggöra vad arbetet innebär.

Under hösten 2021 har material samlats in för projektet och en webbsida skapats där information om småbarnspedagogiken och utbildningsmöjligheter

Småbarnspedagogiken – ett framtidsjobb hösten 2021

90 studenter har nåtts i tre kommuner
13 ambassadörer ingår i ambassadörsnätverket

Projektet har en webbsida,
ett Instagramkonto och en Facebooksida:

småbarnspedagogik.fi
instagram.com/smabarnspedagogiken
facebook.com/Småbarnspedagogiken-ett framtidsjobb

presenteras. Projektets logo och visuella utseende skapades tillsammans med grafiker Sebastian Björkman.

Uppbyggnaden av ett ambassadörsnätverk inleddes under hösten. I detta nu har projektet 13 ambassadörer som representerar pedagoger inom småbarnspedagogiken och studerande inom branschen.

I de skolor som projektet har besökt har intresset för att välja ett yrke inom småbarnspedagogiken varierat. Som mest har andelen unga som kan tänka sig ett arbete inom branschen utgjort 25% av åhörarskaran, som minst några enstaka. Samtidigt kan det konstateras att det är första gången som en bransch synliggörs så här starkt och tydligt för möjliga studerande – något som också studiehandledarna på andra stadiet påpekat.

Inom projektet görs främjande insatser för att öka antalet förstahandssökande till utbildningarna, komma med nya lösningar för vidareutbildning i samarbete med upprätthållare av daghem och utbildningsanordnare samt att fungera som språkrör för ett arbete inom småbarnspedagogiken på ett positivt sätt såväl genom att skapa ett ambassadörsnätverk som via en opinionskampanj. Inom ambassadörsnätverket poängteras vikten av att lyfta arbetet även internt inom småbarnspedagogiken.

I slutet av året inleddes planeringen av en opinionskampanj som kommer att genomföras under våren 2022.

Vad tänker du på när du hör ordet småbarnspedagogik?
Gymnasisters tankar om småbarnspedagogik.

Seminarium för personal inom småbarnspedagogik

Den 20 november 2021 arrangerade Sydkusten seminariet *Att engagera, bygga och skapa tillsammans – Teamets betydelse i småbarnspedagogiken*, på Arcada i Helsingfors. Som föreläsare fungerade Emilia Christiansen, Hanna Lundström och Lars Gustafsson. Syftet med seminariet var att ge relevant kompetensutveckling för personal inom småbarnspedagogik. Seminariet samlade ca 50 deltagare. Sydkustens seminarier ger personalen på daghemmen verktyg att utveckla den egna verksamheten. För att personalen på daghemmen ska kunna utföra sitt uppdrag fullt ut behöver de andnings- och reflektionspauser i vardagen som fokuserar på både individuell och kollektiv utveckling. Sydkustens seminarier ger personalen tillfälle att utveckla både den egna arbetsgemenskapen och verktyg för verksamheten.

Föreläsare Lars Gustafsson på seminariet 20.11

"Alltså wow vilket seminarium. Väldigt givande på många sätt. Känner mig väldigt inspirerad och har fått många fina idéer. Många bra tankeställare och bra idéer att ta med sig."

Morgon- och eftermiddagsverksamhet samt skolans klubbar

Sydkusten arbetar aktivt för att utveckla och stärka morgon- och eftermiddagsverksamheten och fritidsverksamhet i anslutning till skolan. Det görs bl.a. genom att bevaka de svenska intressena, sköta om den svenska kontakten och informationen till de tvåspråkiga kommunerna och de svenska eftisarna samt medverka i det nationella utvecklingsarbetet. Sydkusten har tack vare ett långsiktigt och målmedvetet arbete fått ett omfattande helhetsansvar och en stark roll som expertorganisation inom eftis- och klubbverksamheten i hela Svenskfinland. Detta nätverks- och utvecklingsarbete görs med hjälp och stöd av ett välfungerande dynamiskt samarbetsnätverk med aktörer från såväl myndigheter, tredje sektorn som kommunerna.

Centrala utvecklingsfrågor för verksamheten är lönenivå och anställningsvillkor, samarbete med skolan, utrymmesfrågor, pedagogik och stöd samt kompetensutveckling. Sydkusten ordnade 21.5.2021 en diskussionsträff gällande just dessa frågor som Sydkusten också kontinuerligt lyfter upp till diskussion. Träffen ordnades på distans för ledare inom morgon- och eftermiddagsverksamheten, med 30 deltagare.

I diskussionerna och kontakten med kommunerna har också den nationella statliga satsningen Finlandsmodellen diskuterats i olika forum. Finlandsmodellens huvudsakliga mål är att öka barns och ungas välmående. Syftet är att det ska vara möjligt för alla barn och unga att i samband med skoldagen ha en hobby som de tycker om och som är avgiftsfri. I Finlandsmodellen kombineras barns och ungas egna önskningar om hobbyverksamhet, koordinering av god praxis som redan etablerats samt samarbete mellan skola och hobbyaktörer.

Målet är att etablera Finlandsmodellen som en permanent verksamhetsform i kommunerna och på längre sikt skapa en lagstiftningsgrund samt att utreda statsandelssystemet. I de diskussioner som förts i Sydkustens nätverk har olika välfungerande lokala modeller, information och erfarenheter av Finlandsmodellen presenterats.

www.eftis.fi
www.facebook.com/eftisochklubbar

EFTIS.FI

Utbildning, fortbildning och kurser

Grunden för en god kvalitet i verksamheten är behöriga, kompetenta och motiverade ledare och pedagoger som har en stark yrkesidentitet. Detta uppnås bl.a. via yrkesutbildning och kontinuerlig fortbildning.

Fortbildning för personal inom morgon- och eftermiddagsverksamheten har under höstterminen arrangerats i samarbete med Ungmartha. Temat för årets kurser var hållbarhet och kurserna kunde arrangeras på tre orter, Vasa, Åbo och Helsingfors. Fortbildningen gav både teoretiska och praktiska kunskaper i hur man på eftis kan arbeta för att öka barnens kunskaper kring miljöfrågor och hållbar utveckling. Deltagarna fick ta del av relevanta Agenda 2030 miljömål och Finlands nationella och internationella målsättningar. Dessa målsättningar överfördes i praktiska roliga verksamheter med barn som t.ex. sortering, att göra bivaxdukar och ekologiska städmedel samt att organisera talko med barn och analysera fynden med Snyggbeach-appen. Som utbildare fungerade Roosa Mikkola, projektledare för Marthaförbundets projekt Östersjön 2.0.

Fortbildningen samlade sammanlagt 28 engagerade deltagare och responsen var mycket positiv. Deltagarna uppskattar att det ordnas matnyttig fortbildning där de också kan träffas och utbyta tankar och erfarenheter. Speciellt efter en lång period med enbart distansmöten och träffar var det extra fint att få träffas på riktigt. Behovet av kurser och träffar är stort eftersom det ordnas väldigt lite fortbildning för denna målgrupp. Detta är ett viktigt led i att utveckla och höja kvaliteten i verksamheten.

Ordkonstskolan och ordkonstverksamhet

Sydkusten upprätthåller Sydkustens ordkonstskola som har som uppdrag att ge ordkonstundervisning för barn och unga inom hela verksamhetsområdet. Till verksamheten hör att ordna ordkonstundervisning i kontinuerliga ordverkstäder, att ge grundläggande konstundervisning, göra projektsatsningar, erbjuda ordkonst för småbarn, utarbeta pedagogiskt material, arrangera fortbildningar och utveckla ordkonsten som konstform på svenska i Finland. Ordkonstverksamheten omspänner åldersmässigt allt från småbarn till ungdomar och vuxna.

SYDKUSTENS
ORDKONSTSKOLA

År 2021 har verksamheten utvecklats och vuxit på många plan. Under året har ordkonstskolan arrangerat undervisning i kontinuerliga ordverkstäder, grundläggande konstundervisning liksom ordkonst för småbarn och olika evenemang. År 2021 ordnades regelbunden undervisning i sammanlagt 50 olika grupper med ca 470 elever i 10 kommuner. Av dessa erbjöds 34 grupper och 316 elever grundläggande konstundervisning. Därtill har ca 2 000 barn, unga och vuxna deltagit i workshops, olika evenemang och satsningar samt i den verksamhet som arrangerats inom småbarnspedagogiken. Fler personer har nåtts med program som ordnats digitalt och streamats. Anmärkningsvärt är att elevantalet fortsatt stiga även under pandemin, med nästan 100 elever fler hösten 2021 jämfört med hösten 2020. Verksamheten har till stora delar kunnat förverkligas och fortsätta, men även undervisning utomhus, distansundervisning, varit en del av vardagen under pandemin.

Som en följd av goda erfarenheter med att ordna distansundervisning i ordkonst startades en distansgrupp för tonåringar under vårterminen 2021. Gruppen fortsatte hösten 2021, då även en distansgrupp för 10–12 -åringar startade. Tack vare distansgrupperna kan Sydkustens ordkonstskola nu även erbjuda ordkonstundervisning för barn och unga på orter där närundervisning annars inte erbjuds.

Utvecklande av läroplanen och innehållet i undervisningen

Tack vare ekonomiskt stöd från Undervisnings- och kulturministeriet har ordkonstskolan satsat extra mycket på att utveckla läroplanen och innehållet i ordkonstundervisningen inom den grundläggande konstundervisnigen. Arbetet med läroplanen är viktigt med tanke på att systematiskt och kontinuerligt höja kvaliteten i verksamheten och ordkonstlärarnas kompetens. Höstterminen 2021 startade fyra så kallade premiumgrupper, tre på Luckan i Helsingfors och en på distans. Eleverna i dessa grupper går i åk 4–7. Premiumgrupperna har en längre termin än övriga ordkonstgrupper och erbjuds samtidigt tillträde till egna temakurser för att ytterligare kunna fördjupa sig i ordkonst. Grupperna är avsedda för elever som brinner för ordkonst, det finns inga inträdeskrav utan eleverna antas i anmälningsordning. Vissa elever har deltagit i ordkonst redan i många år medan andra har inlett sina studier hösten 2021.

Premiumgrupperna agerar pilotgrupper på många sätt. Grupperna träffas i inspirerande utrymmen utanför skolmiljön eller på distans. Med det statliga stödet införskaffade ordkonstskolan 12 elevdatorer vilket motiverar eleverna att skapa flera och längre texter. Datorerna möjliggör även delning av material samt förutsättningar att skapa multimodala texter.

Ordkonstskolan har även tagit i bruk Classroom, ett verktyg för undervisningen i premiumgrupperna, så att ordkonstlärare lätt kan följa med hur arbetet med texterna framskrider och smidigt kommentera alstren. Tack vare individuell handledning samt respons har eleverna utvecklats med stormsteg. Elevernas studier har även framskridit rekordsnabbt och de har fått fler studiepoäng än inom den normala ordkonstundervisningen.

I premiumgrupperna har utvecklandet av läroplanen testats i praktiken, både gällande innehåll och metoder. Premiumgrupperna har ivrigt deltagit i de temakurser som erbjudits och framför allt klassikerkursen har varit en framgångssaga. Klassikerkursen består av åtta boksamtal om lika många barn- och ungdomsklassiker. Boksamtalen ger utrymme för elevernas egna läsupplevelser, reflektioner samt analys av klassiker. Under höstterminen läste eleverna Trollkarlens hatt av Tove Jansson, Agnes Cecilia av Maria Gripe samt En julsaga av Charles Dickens. Klassikerkursen fortsätter under vårterminen 2022. De metoder och erfarenheter som utvecklingsarbetet i premiumgrupperna gett utvärderas med tanken att den förnyade läroplanen kan implementeras i all ordkonstundervisning.

Samarbete med DuvTeatern

Under hösten 2021 samarbetade Sydkustens ordkonstskola med DuvTeatern. Samarbetet omfattade både lärare och elever. I början av terminen besökte ordkonstskolans lärare DuvTeatern och fick lära sig mera om hur teatern arbetar samt guidades runt i utställningen Estradmuseum. I utställningen presenterades alla DuvTeaterns tidigare produktioner. Många föreställningar har baserat sig på litterära klassiker, bearbetade med hjälp av liknande metoder som används inom ordkonsten. Inspirerade av utställningen höll ordkonstskolans lärare en workshop kring hur klassiker kan användas inom den egna undervisningen och under hösten 2021 arbetade samtliga grupper med de verk som fanns med i DuvTeaterns utställning. Humoristiska Hamlet-inspirerade monologer, onomatopoetiska dikter med Diktonius-inflytande och dramatiska Carmen-libretton har tack vare detta samarbete växt fram.

Samarbetet innehöll verkstäder för både DuvTeaterns och ordkonstskolans elever. Två ordkonstlärare höll verkstäder för skolklasser i Zacharias Topeliusskolans Toni-enhet samt en ordkonstverkstad för DuvTeaterns egen dramaklubb. På G18 arrangerades två temakurser i dramatik för ordkonstskolans elever, där eleverna både fick delta i guidade besök på Estradmuseet och själva skriva dramatik. I november ordnades ett slutseminarium, där DuvTeatern bjöd in alla ordkonstlärare för att utvärdera arbetet och diskutera tillgänglighet inom konstundervisningen. Höstterminen var både lärorik och fruktbar. Den visade tydligt värdet i att samarbeta med andra kulturaktörer och lära sig och inspireras av varandra.

Undervisningsprojekt och pedagogiska material

Ordkonstskolan gav ut en serie med tre virtuella ordkonstlektioner samt tio kortfilmer utgående från finlandssvensk barnlyrik i början av 2021. Filmerna lanserades tillsammans med ett tillhörande stödma-

terial för småbarnspedagoger och i mars hölls tre inspirationsträffar för småbarnspedagoger via Teams.

Ordkonstskolan har valt ut böcker och utarbetat ett pedagogiskt material till Hem och Skola rf:s bokpaket som distribuerades till 170 klasser i åk 5 i hela landet. Unga läsare är ofta intresserade av fantasy och skräck, men även av historier som är verklighetsbaserade eller verklighetstrogna och som speglar deras egen vardag. Helheten i bokpaketet år 2021 blev en lyckad blandning av både konstnärliga och lärorika böcker, fantasifulla berättelser och berättelser förankrade i stora historiska händelser i Finland och världen. Det tillhörande inspirationsmaterialet är ett 16-sidigt häfte med diskussionsfrågor och kreativa uppgifter som fördjupning till läsupplevelsen.

Ordkonst för de yngsta: Ordplask och rimlek

Ordkonstskolan har under år 2021 gjort både fysiska och virtuella besök på daghem runtom i huvudstadsregionen som nått ut till över 540 barn. Under besöken har 2–6 -åringar fått ta del av rimjam, en ledd lekstund med rörelse till en samling utvalda dikter och verser. Teman för årets program har varit Djur på lur, Baka och smaka och Godis är gott. Barnen har också handletts att skapa egna rimmande verser i grupp under ledning av ordkonstskolans pedagoger.

En av ordkonstskolans nya satsningar för de yngsta har varit Kulturspaning, som är en del av Esbo stads plan för kulturfostran inom småbarnspedagogiken. Professionella konst- och kulturaktörer besöker stadens daghem med föreställningar eller leder verkstäder speciellt utformade för barn under skolåldern. Ordkonstskolan träffade ca 200 barn vid besök i sju svenskspråkiga daghem i Esbo. Programmet utgjordes av poesiverkstäder som lekfullt kombinerar dikter och rim med rörelse. Förutom verkstäderna för barnen erbjöds också daghemspersonalen så kallade pedagogspaningar med inspiration och information kring arbetet med poesi som en del av språkfostran. Pedagogspaningarna har erbjudits via Teams på grund av rådande coronarestriktioner.

I Åboland ordnade ordkonstskolan en serie babyträffar under programrubriken Ordplask, både digitalt och på plats i bibliotek i Pargas. De digitala Ordplask-träffarna samlade barn och föräldrar från hela landet. Öppna program för familjer med småbarn har på grund av coronaläget ordnats i mycket begränsad utsträckning.

Ordens estrad och poesiverkstäder

I samarbete med Åbo stad, stadsbiblioteket samt Åbolands litteraturförening, skapade ordkonstskolan ett nytt koncept i form av en poesikväll där människor från olika generationer uppträder både digitalt och fysiskt på plats. Vägen mot själva evenemanget Ordens estrad, består av olika verkstäder för både vuxna och unga. Inom ramen för Åbo stadsbibliotekets projekt Ordkonst hela vägen, höll ordkonstskolan verkstäder i S:t Olofskolan samt Katedralskolan i Åbo. Under poesikvällen Ordens estrad uppträdde 44 poeter i åldern 10 till 70 år både digitalt och på plats. Litteraturföreningen Prosa vid Åbo Akademi och Bokens hus deltog också i projektet och i andra samarbeten med liknande evenemang. Poesiverkstäder och skolbesök planeras bli en återkommande verksamhetsform.

Ordkonstlärarutbildning

Ordkonstskolan arrangerade våren 2021 med statsbidrag från Utbildningsstyrelsen en fortbildningshelhet för ordkonstlärare. Fortbildningen arrangerades i samarbete med CLL vid Åbo Akademi, KulturÖsterbotten och Luckan i Helsingfors och bestod av fyra moduler, två dagar var. Fortbildningen genomfördes med två olika grupper i Vasa och i Helsingfors. Utbildningen genomfördes i sin helhet på distans i två grupper. Vasa-gruppen hade 16 deltagare och Helsingfors 19 deltagare, varav två deltog från Sverige.

Under de fyra modulerna fick deltagarna ta del av i ordkonstfostran i teori och praktik, levandegörande av barn- och ungdomslitteratur, kreativt läsande och skrivande i grupp samt handledning av kreativa processer och pedagogiska färdigheter under ledning av experter inom respektive område.

Utbildningen var väldigt omtyckt och fick snittbetyget 5/5 av deltagarna.

På begäran av deltagarna arrangerades det en träff per grupp under hösten med inspirerande program och kreativa verkstäder.

Några utdrag ur utvärderingen:

"Fortbildningshelheten har varit jättebra och gett så många verktyg, idéer och inspiration till mitt arbete med mina elever. Tror inte att jag tidigare fått ut så mycket av en fortbildning som denna. Bra jobbat!"

"Fortbildningen har varit en helt fantastisk, mångsidig helhet! De har varit otroligt lärorikt att få bekanta sig med ordkonstens värld ur så många olika infallsvinklar och med praktiska uppgifter mellan all teori. Alla gäster har varit fantastiska och gett ett tillägg till utbildningen. Jag som deltagare kan knappast vara nöjdare."

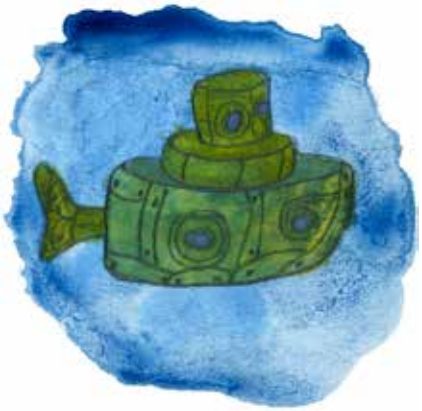

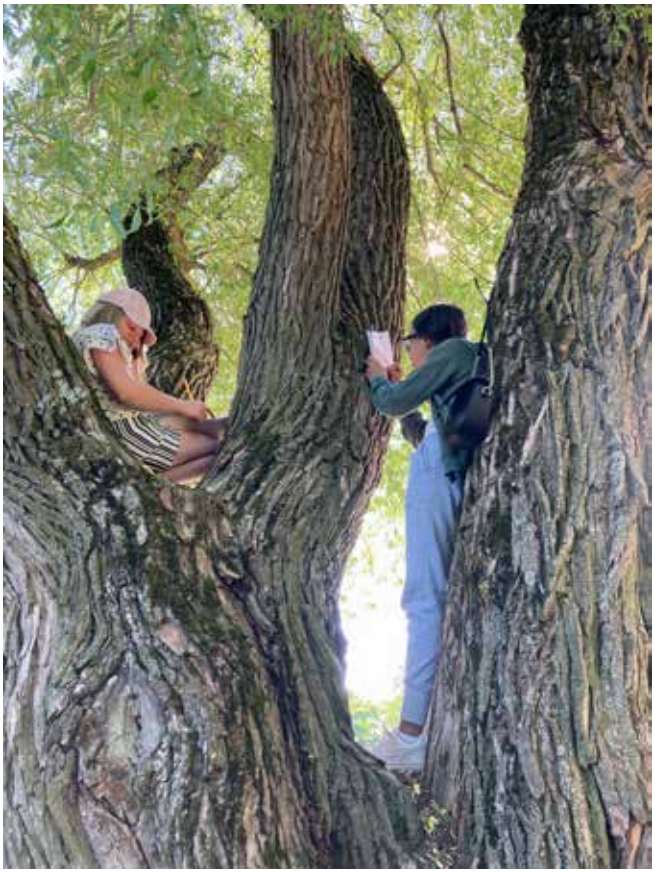

Ordkonstskolans samtliga lärare 2021

Namn	Undervisat i
Marga Sandström	Raseborg
Charlotta Portin	Helsingfors
Heini Rautoma	Helsingfors
Kristina Grönqvist	Helsingfors
Anni Lappalainen	Sibbo
Linnea Lindström	Helsingfors, Sibbo
Nina Tikkanen	Helsingfors, Esbo
Linnea Holmberg	Åbo
Elisabet Öhman	Sibbo
Filippa Hella	Borgå
Hilda Kahra	Helsingfors
Stina Svenfelt	Helsingfors
Johanna Berlin	Helsingfors
Lisa Strömsholm	Raseborg
Linnea Ingman	Raseborg
Anette Nordell	Kimitoön
Carina Bonn-Mannerberg	Sibbo
Paola Fraboni	Pargas
Petra Norrgård	Esbo, Kyrkslätt
Lotta Sanhaie	Helsingfors, distans
Katja von Wendt	Helsingfors, distans

Ordkonst – framtidens arbetsfält och utbildningsvägar

Under fyra månader i början av år 2021 var ordkonstskolans rektor Monica Martens-Seppelin delvis tjänstledig för att granska ordkonstfältet och utreda hur ordkonstpedagoger kunde utbildas på svenska i Finland. Utredningen gjordes på uppdrag av Svenska kulturfonden. Inom alla andra ämnen i grundläggande konstundervisning finns en utbildningsväg för pedagoger. Inom ordkonst saknas den både på svenska och finska. Under de senaste åren har lärare, litteraturvetare, scenkonstpedagoger, bibliotekarier, m.fl. deltagit i den ordkonstfortbildning som Sydkustens ordkonstskola ordnat. Det behövs emellertid definitivt en regelrätt utbildning av ordkonstpedagoger. För att kunna ordna lagstadgad grundläggande konstundervisning av hög kvalitet, är det nödvändigt att utveckla utbildningen av ordkonstlärare. Oron över barns och ungas försämrade läs- och skrivkunnighet är ett ständigt återkommande ämne både i media och i utbildning. Inom ordkonstpedagogiken finns de metoder, redskap och verktyg som behövs för att upprätthålla, stärka och utveckla barns läs- och skrivfärdigheter. För att ordkonstundervisningens metoder och potential ska identifieras och värderas i samhället behövs dock utbildning och akademisk forskning inom området.

Utredningen tar fram olika modeller för hur utbildningen kunde ordnas och av vem. Rapporten Ordkonst – framtidens utbildningsvägar och arbetsfält publicerades på ett webbinarium i januari 2022. ■

Ordkonstlärare Nina Tikkanen och Petra Norrgård

Kulturstärkande och bildande verksamhet

Sydkustens språkstimulerande verksamhet syns i ordkonstskolans verksamhet, men också i läsambassadörernas arbete, i projektet Skrivande skola och i Ebban. Sydkustens uppfattning är att beslutsamma satsningar på läs- och skrivkunnighet är av avgörande betydelse för den svenska utbildningen, för att höja inlärningsresultat och minska på skillnader i lärandet. Varje barn och ung människa har rätt till läs-och skrivkunnighet, som bär vidare in i arbetslivet och ett aktivt medborgarskap.

Språkstimulerande verksamhet

De finlandssvenska läsambassadörerna

Under sitt andra verksamhetsår 2021 fortsatte de finlandssvenska läsambassadörerna de digitala skolbesöken och fortbildningsträffarna för lärare och daghemspersonal samt föräldramöten. Fyra nya tamburbibliotek startade i Österbotten i början av året.

I januari 2021 fick 170 klasser i åk 5 det bokpaket som Lisi Wahls stiftelse och Hem och skola delade ut. I samband med det ordnade läsambassadörerna tre fortbildningstillfällen där klasslärare fick möjlighet att bekanta sig med böckerna samt det pedagogiska material som skapats av Sydkustens ordkonstskola och som ingick i paketet. Ett trettiotal digitala besök till klasserna med ett bokquiz skapat på basen av bokpaketet väckte nyfikenhet hos eleverna och fungerade som introduktion till böckerna.

Under våren förstärktes läsivern yttermera för elever i åk 5 med Läskarnevalen, ett pilotprojekt där klasserna tävlade med varandra i läsning under en månads tid. Läskarnevalen gjordes i samarbete med nätverket På läsande fot och i tävlingen deltog över 800 elever i 48 olika klasser. Första pris gick till den mest läsande klassen, andra pris lottades ut bland alla deltagande klasser och pris delades även ut till fem utvalda stjärnläsare som lärarna fick nominera.

Under våren samarbetade läsambassadörerna med daghemspersonalen i Kyrkslätt inom kommunens projekt ”Läs med mig”. Fortbildningen fokuserade på dialogisk läsning och innefattade två träffar för tre olika grupper.

I början av hösten 2021 kontaktades alla skolor på språköarna. Glädjande nog tackade så gott som alla ja till besök av läsambassadörerna och under några intensiva och roliga höstveckor då pandemiläget dessutom tillät live-besök åkte läsambassadörerna till Uleåborg, Björneborg, Jyväskylä, Tammerfors och Lahtis.

Samarbetet med Bokkalaset i Raseborg fortsatte även detta år och samtliga anmälda elever i årskurs 6 fick ett inspirationsbesök. Att locka till läsning genom att läsa och skriva egna dikter uppmuntrades också genom en tävling.

Inför svenska veckan skapades filmer med bokprat om skräckböcker för åk 4–6 samt 7–9 tillsammans med LitteraTur och Retur. För projektet Den nordiska bokslukaren producerades pedagogiskt material till nordiska bilderböcker. Samarbetet med ERTE har fortsatt under året, främst genom månatliga träffar med Bokpratarna där boktips delats. Även det internationella samarbetet med läsambassadörer i hela världen har fortgått med skapandet av inspirationsfilmer och utbyte av läsfrämjande erfarenheter. Läsambassadörerna blev också utvalda till att fungera som Augustambassadörer inför utdelningen av Augustpriset i Sverige.

DE FINLANDSSVENSKA LÄSAMBASSADÖRERNA
SYDKUSTENS LANDSKAPSFÖRBUND R.F.

Läsambassadörerna 2021

År 2021 träffade läsambassadörerna
över 3500 elever
över 400 lärare och lärarstuderande
över 400 anställda inom småbarnspedagogiken
närmare 600 föräldrar

Läsambassadörerna besökte 66 olika skolor
hade drygt 2800 medlemmar i Facebookgruppen
och 1220 följare på Instagram-kontot.

lasambassadoren.fi

De finlandssvenska läsambassadörerna Henrika Andersson och Amanda Audas-Kass.

Skrivande skola – skrivfrämjande i Svenskfinland

Skrivande skola är en allfinlandssvensk satsning på skrivpedagogik som görs i grundläggande utbildning åk 7–9 under tre års tid 2020–2023. Projektet genomförs av Sydkusten i samarbete med Svenska modersmålslärarföreningen i Finland (Smlf).

Målet för Skrivande skola är att ämneslärare blir skrivlärare i eget ämne. Att lärare kollegialt talar samma genremedvetna språk kring texter och skrivuppgifter förväntas ha en bred språkstärkande effekt på eleverna. Åtta utvalda fokusskolor (åk 7–9) och en pilotskola (förskola–9) genomgår en treårig kompetensutvecklande process med kollegialt lärande i fokus.

Under 2021 arrangerade Skrivande skola kollegial kompetensutveckling i projektets åtta fokusskolor och i pilotskolan. I fokusskolorna handlade det om totalt 32 tillfällen inklusive dreamteammöten för varje tillfälle. I pilotskolan ordnades 24 tillfällen och 6 dreamteammöten. Nykarleby är projektets pilotplats där stadens enhetsskola, periferiskolor och centrumskolan Zachariasskolan (f-6 och 7-9) ingår. Periferiskolorna (f-6) är Hirvlax skola, Munsala skola, Jeppo-Pensala skola och Socklot skola. Zachariasskolan (f-9) ligger i centrum.

Skrivandet i praktiken-seminarier för fokusskolor och pilotskolan var nio stycken. Här ingick handledning av tolv best practice-lärare. Under 2021 blev det totalt 27 handledningsmöten.

Förutom fokusskolorna ordnade Skrivande skola punktinsatser i pedagogiska kontexter, både för lärare i grundskola och gymnasium, för pedagoger på högskolor och universitet, för studerande och för annan personal inom utbildningsbranschen. Totalt nåddes 890 verksamma och blivande pedagoger av den här verksamheten.

"Vi skriver lätt bara för gymnasiet och framtida gymnasiestudier. Men idag skriver vi mer för att få så många som möjligt att lyckas."
Lärare i en av fokusskolorna

FAKTA om projektet Skrivande skola (2020–23)

- hemsida www.skrivandeskola.fi
- åtta fokusskolor: Donnerska skolan (Karleby), Kristinestads högstadieskola (Kristinestad), Kyrkbackens skola (Nagu), Lovisavikens skola (Lovisa), Lyceiparkens skola (Borgå), Skärgårdshavets skola (Korpo), Åshöjdens grundskola (Helsingfors), Övernäs skola (Mariehamn)
- pilotskola: enhetsskolan i Nykarleby (förskola- åk 9)
- 340 lärare, 2 500 elever
- inspirationsföreläsningar för svenska skolor och utbildningsaktörer i Finland
- förverkligas som ett samarbete mellan Sydkusten och Svenska modersmålslärarföreningen i Finland
- finansiärer Svenska kulturfonden och Svenska folkskolans vänner

"En ensam modersmålslärare gör ingen skrivande skola, det vet vi. Samtidigt kan eller ska inte alla lärare vara modersmålslärare. Bäst om alla lärare upplever sig besitta och ha en vilja att förvalta och förfina ämesspecifik läs- och skrivkunnighet. Tillsammans. Inte ensamma."

projektledare Annette Kronholm

Skrivande skola 2021

66 föreläsningar
38 dreamteammöten
27 handledningstillfällen
350 lärare via fyra föreläsninga: istf,
1400 lyssnare
Facebook: Skrivande skola i Svenskfinland: istf, 918 medlemmar
instagram.com/skrivandeskola: istf, 506 följare
Visningar för instruktionsfilmer på Youtube (28.2.2022)
Konsten att skriva Wilmameddelanden: 1 540 visningar
Pimpa din presentation: 717 visningar

Projektledare FD Annette Kronholm har disputerat i skrivpedagogik och har lång skrivpedagogisk erfarenhet som modersmålslärare och lärare i kreativt skrivande.
Foto: Minnea Mattbäck/Walberg Media

Läsning i Laget

Under 2021 drev Sydkusten ett nytt projekt, Läsning i Laget, i samarbete med Finlands Svenska Idrott r.f. Målet med projektet var att öka läslusten bland idrottande barn och unga, sprida kunskap om vikten av läsning inom idrottsvärlden samt skapa verktyg och samarbeten som stöder arbetet med läsning inom idrottsföreningar. Projektet stöddes av Utbildningsstyrelsen, Svenska folkskolans vänner, Svenska kulturfonden och Lisi Wahls stiftelse för studieunderstöd.

En central del av projektet var att tillsammans med lokala bibliotek hitta sätt att jobba med läsfrämjande verksamhet för idrottsföreningar. Konceptet med bokkassar som idrottsföreningar kunde låna från lokala biblioteket introducerades och genomfördes i 13 lag/grupper med idrottande unga, alla deltagare fick också en bokgåva. För konceptet togs ett material fram som också efter projektet kan användas för liknande samarbeten mellan bibliotek och föreningar.

Under sommaren infördes läshörnor och lästält under olika evenemang och idrottsläger. Läsning i laget skapade tillsammans med lokala bibliotek en plats där idrottarna under sina läger kunde slappna av och läsa böcker. I utvalda sammanhang gjordes också extra satsningar som besök med bokprat och inbjudna ordkonstverkstäder. Projektet närvarade på 10 läger som nådde ca 120 barn och unga. En större satsning gjordes under Wasa Football Cup, där projektet under tre dagar hade ett lästält på central plats. Lästältet erbjöd läsning, mindre tävlingar samt en plats att vistas på under cupen. Lästältet hade ca 600 besökare under evenemanget och fick många positiva kommentarer av såväl tränare, spelare som föräldrar. Under cupen genomfördes även en enkät med frågor om spelarnas läsvanor.

Läsning i laget 2021

Genomförda aktiviteter och deltagare:
Bokkassar: 13 lag, ca 150 spelare | *Läshörnor:* 10 läger, ca 120 barn och unga | *Lästält:* ca 600 besökare | *Lästävling:* 18 lag, ca 300 spelare
Träff med idrottare på bibliotek: ca 40 elever | *Bokmässan:* ca 50 åhörare

Under oktober månad hölls en nationell lästävling där 18 lag tävlade i att samla läsminuter. I tävlingen deltog ca 300 idrottande barn och unga. Tillsammans läste de under tävlingen ca 210 000 minuter, eller ca 27 timmar per spelare. Det vinnande laget fick fina idrottskassar som pris.

Förutom direkta insatser mot idrottsföreningarna spred projektet också idén om att läsning och idrott kan samarbeta. Detta bland annat genom att moderera ett samtal om läsning och idrott under Helsingfors Bokmässa, en tillställning för elever i åk 5 som fick träffa ishockeyspelaren Erik Riska på Vasa Stadsbibliotek, samt genom att producera fyra videor där finländska idrottare pratar om läsning och idrott. Filmerna sprids i sociala medier under våren 2022.

Trots att coronapandemin som pågick under året försvårade delar av arbetet var projektet lyckat. Respons i enkäter som delades ut till deltagande idrogsföreningar och bibliotek visade att de i regel såg projektet som en positiv insats i deras verksamhet som ökade spelarnas läslust. Många av aktiviteterna lämnade spår i både föreningarnas och bibliotekens verksamhet och nya samarbeten knöts. Majoriteten var också intresserade av att delta i motsvarande projekt och satsningar i framtiden.

Satsningen med lästält på idrottsevenemang kommer också att leva kvar som en del i ett nytt projekt som startar under 2022, Rätt bok på rätt plats.

Ebban-chatten

Under 2021 fortsatte Sydkusten att upprätthålla en chatt i samarbete med boktjänsten Ebban. Chatten är valbar och gratis för finlandssvenska skolor som använder tjänsten. I chatten kan elever och lärare inne i Ebban få hjälp och tips på läsning och lärare kan även be om temahyllor med ämnen eller genrer som de vill erbjuda till eleverna.

Ebban-chatten i siffror:

Unika besökare per månad (medeltal): 200

Unika besökare per dag (medeltal): 25

Chattillfällen under året (uppskattning): ca 5 000

Kultursamarbete och satsningar

Under året fördes diskussioner om en utveckling av Sydkustens kulturverksamhet. Sedan förbundets tillkomst har vi haft starkt fokus på kulturverksamhet regionalt i Åboland, framför allt i form av det årliga samarbetet VårKultur. Under de senaste åren har dock målet för Sydkusten varit att fördjupa sin dialog gällande kultursamarbete på hela verksamhetsområdet och att hitta nya former för samarbete. VårKultur förverkligades 2021 för sista gången i sin nuvarande form.

I och med social- och hälsovårdsreformen förändras kommunernas uppdrag och roll. Den nya bildningskommunen kommer att innebära nya utmaningar för kommunernas kultursektorer. Detta har Sydkusten tagit fasta på i diskussionerna med kommunerna. Hösten 2020 gjordes en enkät i medlemskommunerna och diskussionerna med kommunernas kulturtjänstemän fortsatte i februari 2021 vid fyra regionala träffar: i Åboland, västra Nyland, huvudstadsregionen och östra Nyland. I träffarna, som förverkligades via Teams, deltog förutom Lena Långbacka och Christel Björkstrand från Sydkusten totalt 14 personer från 13 av våra medlemskommuner

Vid diskussionerna konstaterades att kultursektorerna i Sydkustens medlemskommuner är olika, men det finns många frågor som berör alla och det finns ett stort intresse för gemensamma träffar och idéutbyten. Kultursektorerna är ofta rätt små och speciellt när det gäller kultur på svenska finns det ett behov av och ett intresse för nätverkande. Sydkusten uppfattas som en naturlig sammankallare av nätverket.

Hösten 2021 fortsatte diskussionerna vid ett kulturseminarium i Karis där kommunernas kulturverksamhet dryftades ur olika perspektiv. Kirsi Kaunisharju från Undervisnings- och kulturministeriet inledde med att presentera Lagen om kommunernas kulturverksamhet 166/2019. Lagen förnyades 2019 bland annat för att bildningsavdelningens roll och betydelse ökar i kommunerna i samband med social- och hälsovårdsreformen. Siv Sandberg från Åbo Akademi höll en presentation om kommunernas roll efter social- och hälsovårdsreformen. Hon konstaterade bland annat att utbildning och kultur blir den största sektorn i kommunen efter reformen. Dagen avrundades med presentationer om aktuella samarbetsprojekt och diskussioner om samarbete i framtiden. I seminariet deltog drygt 20 personer på plats och 10 på distans.

Under året har Sydkusten medverkat i olika kulturprojekt och nätverk. Som exempel kan nämnas ett samarbete med Åbolands litteraturförening kring projektet författarnas Åboland. Litteraturstigen, en digital litteraturkarta med olika platsspecifika nedslag i litteraturen, presenterades i Pargas stadshus 30.9.

Kulturskolor i Åboland

De organisationer som erbjuder grundläggande konstundervisning i Pargas har sedan några år tillbaka utvecklat sitt samarbete. Sydkusten koordinerar samarbetet som består av regelbundna träffar och projekt. Kulturskolorna har en gemensam webbsida och våren 2021 gjorde man tillsammans en synlighetskampanj inför kommunalvalet. Hösten 2021 började gruppen samlas till gemensamma ”kulturpauser”, där kulturaktörer har möjlighet att pröva på olika konstformer under ledning av kulturskolornas lärare. På hösten inleddes även planeringen av den gemensamma satsningen Ensam tillsammans – Yksin yhdessä. Projektet innefattar en utställning med elevernas alster kring temat samt ett pedagogiskt material för lärare. En producent rekryterades för att förverkliga projektet.

www.kulturskolor.fi

Foto: Ida Törnroos

VårKultur 2021: Hållbart hantverk 2.1

VårKultur var ett åboländskt kultursamarbete som förverkligades åren 2007–2021 med olika teman varje år. Satsningen har förverkligats inom ett öppet nätverk av aktörer kopplade till temat och har fungerat som en arena för idéutbyte och utveckling av nya verksamhetsformer.

Det var nu femtonde gången som VårKultur förverkligades i Åboland. Undantagsvis (pga coronapandemin) var temat detsamma som föregående år, 2020. Programmet utgick från det som planerats för 2020, men coronaläget innebar att en stor del inte heller detta år gick att förverkliga.

VårKultur 2021

- Tema: Hållbart hantverk 2.1
- 70 samarbetspartner
- ca 20 evenemang
- 12 olika utställningshelheter
- 6 kortfilmer om hantverk
- Påskträd på ca 10 olika platser

Den nya situationen gjorde att nya idéer föddes och många samarbetspartner utvecklade olika virtuella program och kreativa sätt att lyfta fram temat hantverk. Ca 70 aktörer deltog i samarbetet.

Hantverk var ett mycket inspirerande tema som engagerade brett. Att koppla temat till hållbarhet kändes naturligt, hållbarhet är på många sätt en självklarhet inom hantverket.

Förutom att Sydkusten ansvarade för marknadsföring och koordinering av VårKultur stod förbundet för den visuella presentationen Från material till produkt. Presentationen bestod av sex kortfilmer där lokala hantverkare visar hur deras material bearbetas: trä (x 2), lera, ull, skinn och järn; sex stycken affischer som presenterar materialen ovan; utställningar på 11 olika platser i regionen samt popup-besök med lokala hantverkare, företrädesvis i skolor.

www.varkultur.fi

Informationsassistent Ida Törnroos, koordinator Johanna Fredenberg och platschef Lena Långbacka.

ORGANISATION

MEDLEMMAR

Sydkusten är verksamt i Nyland och Egentliga Finland. 16 kommuner är medlemmar i förbundet: Borgå, Esbo, Grankulla, Ingå, Hangö, Helsingfors, Kimitoön, Kyrkslätt, Lappträsk, Lovisa, Pargas, Raseborg, Sibbo, Sjundeå, Vanda och Åbo.

ÅRSMÖTE

Det högsta beslutande organet för Sydkustens landskapsförbund r.f. är årsmötet som hålls inom april i någon av medlemskommunerna. Till årsmötet utser medlemskommunerna representanter utgående från antalet svenskspråkiga invånare i kommunen. Vid mötet behandlas stadgeenliga ärenden. Ordförande och styrelse väljs vid mötet, medan styrelsen internt utser ett arbetsutskott.
Silja Borgarsdóttir Sandelin (sfp) fick förnyat förtroende som ordförande för Sydkusten vid förbundsmötet den 29.4.2021.

STYRELSEN

Styrelsemedlemmar fram till förbundets årsmöte 2021 (mandatperiod inom parentes):

Ordinarie	Ersättare
Kaj Andersson, SDP, Vanda (2020–2022)	Kjell Grönqvist, SDP, Sibbo (2020–2022)
Maj Björk, SFP, Pargas (2020–2022)	Runa Ismark, SFP, Helsingfors (2020–2022)
Nina Björkman-Nystén, SFP, Lovisa (2019–2021)	Tony Björk, SFP, Kyrkslätt (2019–2021)
Oskar Dikert, Vf, Helsingfors (2019–2021)	Birgitta Gran, Vf, Hangö (2019–2021)
Bianca Gräsbeck, Vf, Åbo (2020–2022)	Risto Nurmela, Vf, Pargas (2020–2022)
Erica Helin, SDP, Pargas (2020–2022)	Annukka Maunula, SDP, Åbo (2020–2022)
Tiina Kujala, SFP, Esbo (2020–2022)	Håkan Sandell, SFP, Vanda (2020–2022)
Hanna Lönnfors, SFP, Borgå (2019–2021)	Clara Lindqvist, SFP, Sibbo (2019–2021)
Werner Orre, SFP, Raseborg (2020–2022)	Dick Carstens, SFP, Hangö (2020–2022)
Heikki Pakarinen, Saml., Esbo (2020–2022)	Veera Hellman, Saml., Helsingfors (2020–2022)
Niklas Rönnberg, SFP, Helsingfors (2019–2021)	Karin Palmén, SFP, Helsingfors (2019–2021)
Lena Sjöberg, Gröna, Helsingfors (2019–2021)	Jonas Heikkilä, Gröna, Åbo (2019–2021)
Sofia Stolt, SFP, Grankulla (2019–2021)	Fredrika Fellman, SFP, Vanda (2019–2021)
Johan Werkelin, SFP, Åbo (2019–2021)	Tomas Björkroth, SFP (2020–2021)
Holger Wickström, SDP, Raseborg (2019–2021)	Thorolf Bäckman, SDP, Raseborg (2019–2021)
Inger Wretdal, SFP, Kimitoön (2020–2022)	Lars Nyberg, SFP, Åbo (2020–2022)

På förbundets årsmöte valdes till styrelsen följande personer istället för dem som var i tur att avgå, till ordinarie medlemmar och ersättare för perioden årsmöte 2021 – årsmöte 2023:

Ordinarie	Ersättare
Tony Björk, SFP, Kyrkslätt (2021–2023)	Ulf Dahlman, SFP, Vanda (2021–2023)
Nina Björkman-Nystén, SFP, Lovisa (2021–2023)	Sofia Stolt, sfp, Grankulla (2021–2023)
Oskar Dikert, Vf, Helsingfors (2021–2023)	Birgitta Gran, Vf, Hangö (2021–2023)
Hanna Lönnfors, SFP, Borgå (2021–2023)	Clara Lindqvist, SFP, Sibbo (2021–2023)
Bicca Olin, Gröna, Helsingfors (2021–2023)	Elina Ahde, Gröna, Ingå (2021–2023)
Niklas Rönnberg, SFP, Helsingfors (2021–2023)	Karin Palmén, SFP, Helsingfors (2021–2023)
Johan Werkelin, SFP, Åbo (2021–2023)	Thomas Björkroth, SFP, Pargas (2021–2023)
Holger Wickström, SDP, Raseborg (2021–2023)	Larserik Häggman, SDP, Raseborg (2021–2023)

Övriga styrelsemedlemmar fortsätter till årsmötet 2022.

Styrelsen för Sydkusten valde på sitt konstituerande möte 10 maj 2021 Holger Wickström till första vice ordförande och Heikki Pakarinen till andra vice ordförande för förbundet.
Styrelsen har sammankommit till åtta möten under 2021.

Styrelsens arbetsutskott 2021

Styrelsens arbetsutskott 2021
Under perioden 1.1–29.4.2021 bestod arbetsutskottet av
Silja Borgarsdóttir Sandelin (ordf.),
Holger Wickström, Heikki Pakarinen
Nina Björkman-Nystén, Bianca Gräsbeck
Werner Orre, Lena Sjöberg och Sofia Stolt

På styrelsens konstituerande möte 10.5.2021 valdes till arbetsutskottet
Silja Borgarsdóttir Sandelin (ordförande)
Holger Wickström, Heikki Pakarinen
Nina Björkman-Nystén, Bianca Gräsbeck,
Bicca Olin, Werner Orre och Johan Werkelin

Utskottet bereder ärenden inför styrelsen. Arbetsutskottet har hållit fyra möten under året. Arbetsutskottet har även fungerat som direktion för Sydkustens ordkonstskola, där rektor Monica Martens-Seppelin är föredragande.

Övriga av styrelsen tillsatta arbetsgrupper

Hösten 2020 utsåg styrelsen två arbetsgrupper: en för att förnya och uppdatera stadgarna och en för att utarbeta en strategi för Sydkusten för åren 2022–2024 med sikte på 2030.

I strategiarbetsgruppen ingick fram till årsmötet 2021 Silja Borgarsdóttir Sandelin (ordförande)
Nina Björkman-Nystén, Bianca Gräsbeck
Erica Helin, Werner Orre
samt personalrepresentanterna:
Monica Martens-Seppelin
Matias Österberg
Christel Björkstrand (sekreterare)

Styrelsen valde på sitt möte 24.5.2021 följande personer till strategiarbetsgruppen:
Silja Borgarsdóttir Sandelin (ordförande)
Bianca Gräsbeck, Nina Björkman-Nystén,
Werner Orre, Johan Werkelin
och Holger Wickström
samt som personalrepresentanter
Monica Martens-Seppelin, Matias

Österberg och Christel Björkstrand (sekreterare). Strategiarbetsgruppen har under året sammankommit fem gånger.

Stadgearbetsgruppen har under året sammankommit fyra gånger.

Representation i andra organisationer och samarbetsnätverk
Under året har Sydkustens landskapsförbund r.f. representerats i följande organisationer:
Augustpriset i Sverige, Augustambassadörer: Henrika Andersson och Amanda Audas-Kass
Det svenskspråkiga nätverket inom Utbildningsstyrelsens nationella utvecklingsnätverk för morgon- och eftermiddagsverksamheten och klubbverksamheten: Monica Martens-Seppelin
Föreningen för ordkonstundervisning i Finland r.f., styrelsen:
Monica Martens-Seppelin (ordinarie), Katja von Wendt (suppleant)
Föreningen Luckan r.f., styrelsen: Christel Björkstrand (ordinarie), Monica Martens-Seppelin (ersättare)
Författarnas Åboland, projektgrupp: Lena Långbacka
HUS Hyvä kierre: Matias Österberg
Kulturskolor i Pargas: Lena Långbacka, Paola Fraboni
Läsnätverket Sverige-Finland. Samarbetsnätverk mellan Ordkonstskolan, biblioteksutveckling i Gävleborg, biblioteksutveckling i Sörmanland, ERTE (bibliotek i Finland): Monica Martens-Seppelin
Nordisk kulturkontakt, Den nordiska bokslukaren – arbetsgrupp: Maja Ottelin, Hanna Lundström, Amanda Audas-Kass
Nylands LIV-sektion: Christel Björkstrand
Regionförvaltningsverkets arbetsgrupp för utvecklande av den grundläggande konstundervisningen på svenska i Finland: Monica Martens-Seppelin
Regionutvecklingsprojektet Kulturbrickan, styrgrupp: Lena Långbacka
Samarbetsnätverk för ordkonst i Åboland: Paola Fraboni
Styrgruppen för ordkonst vid Wava-institutet: Monica Martens-Seppelin
Svenska Framtidsskolan Ab, styrelsen: Christel Björkstrand
Ungdoms,- och vägledningstjänster på svenska i huvudstadsregionen, Uppdrag språköar, Kommunförbundet: Matias Österberg
Utvecklingscentralen Lärorik, styrelsen: Monica Martens-Seppelin (ordinarie), Christel Björkstrand (suppleant)

Kommunikation
I samband med kommunalvalet i juni 2021 uppmärksammade Sydkusten några aktuella teman. I uttalanden, artiklar och insändare lyftes vikten av följande fram:
• en kvalitativ och trygg småbarnspedagogik
• en trygg och utvecklande eftermiddagsverksamhet för de yngsta eleverna
• en skola med behöriga lärare och tillräcklig elev- och studiehandledning samt elevvård
• mera skriv- och läspedagogik på lika villkor
• tillgång till konstundervisning på lika villkor i alla kommuner och ett rikt kulturliv i kommunerna

Under året har pressmeddelanden skickats ut regelbundet. Webben www.sydkusten.fi har fungerat som huvudsaklig informationskälla och även detta år publicerades en huvudnyhet ”veckans lyft” samt en bloggtext varje vecka. Sydkustens närvaro i sociala medier har stärkts i.o.m. det nya kontot på Instagram. Även Facebook och Twitter har använts flitigt.
Under året skickades sex infobrev via tjänsten mailchimp till kommuner, finansiärer och övriga samarbetspartner. Under 2021 använde Sydkusten Meltwaters mediebevakningstjänster för bevakning av synlighet och närvaro i både traditionell media och på sociala medier.
Webbsidan svenskskola.fi uppdaterades under 2021. Sidan fick ett nytt grafiskt utseende och nya funktioner som gör det möjligt för skolor att själva uppdatera sina kontaktuppgifter. www.svenskskola.fi

PERSONAL
Sydkustens landskapsförbund hade 17 anställda per 31.12.2021 på hel- eller deltid samt 12 personer på timarvode främst inom ordkonstskolans verksamhet. Personalstyrkan var i medeltal 16 personer på hel- eller deltid och antalet personer på timarvode i medeltal 11 under året. Personarbetsåren under år 2021 uppgår till 13,9.

Personal anställd på hel- eller deltid är:
direktör Christel Björkstrand, utvecklingschef/rektor Monica Martens-Seppelin, utbildningsplanerare Matias Österberg, platschef Lena Långbacka, förbundssekreterare Camilla Komonen, läsambassadörerna Amanda Audas-Kass och Henrika Andersson, projektledare Annette Kronholm (Skrivande skola), projektledare Mikael Gros (Läsning i laget och Ebban-chatten) och fr.o.m 1.8.2021 projektkoordinator Emilia Christiansen Småbarnspedagogiken – ett framtidsjobb. Under våren 2021 arbetade Johanna Fredenberg och Ida Törnroos på deltid med verksamheten VårKultur. Inom Sydkustens ordkonstskola arbetade per 31.12.2021 förutom rektorn följande personer på hel- eller deltid: regional ordkonstlärare och planerare i Åboland Paola Fraboni, ordkonstlärare Petra Norrgård, ordkonstplanerare Maja Ottelin (deltidsstudieledig från 4.10.21), ordkonstlärare Charlotta Portin, ordkonstlärare/planerare i Helsingforsregionen Lotta Sanhaie, projektledare Katja von Wendt och fr.o.m. 1.11.2021 anställdes Hanna Lundström som vikarie. Därtill har timanställda ordkonstlärare och övrig personal som avlönats med timarvoden medverkat i förbundets verksamhet. Bokföringsbyrån Navigator Partners har skött förbundets bokföring och i huvudsak även betalningsrörelsen. Sydkusten har två kontor, ett i Helsingfors och ett i Pargas, samt hyr kontorsutrymme i Jakobstad för projektet Skrivande skola.

EKONOMI

Vid sidan av den basfinansiering kommunerna står för via sina medlemsavgifter är förbundet beroende av extern finansiering från staten, privata fonder och stiftelser samt kommunala bidrag. Den ordinarie verksamhetens totala intäkter i bokslutet uppgick till 1 034 368,52 euro som är en ökning med 6 438,30 euro från år 2020. Medlemsavgifterna uppgick till 248 004,17 euro. Fond- och stiftelsebidrag för den ordinarie verksamheten, vilken inkluderar projekten, uppgick under året till 642 816,95 euro (613 041 euro år 2020). Fond- och stiftelsemedel har erhållits av bl.a. Svenska kulturfonden, Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne, Föreningen Konstsamfundet, Svenska folkskolans vänner, Stiftelsen Tre Smeder, Lisi Wahls stiftelse för studieunderstöd, Aktiastiftelsen i Esbo-Grankulla, Helsingestiftelsen, Stiftelsen Martha och Albin Löfgrens kulturfond, Aktiastiftelsen i Åbo och Pargas. I bokslutet syns totalt 202 601,12 euro som projektöverföringar men däri finns 17 600 euro som beviljats för 2022. Statliga och kommunala bidrag för verksamheten har erhållits för 72 200 euro. Deltagaravgifter och övriga intäkter uppgick till 71 347,43 euro.

Kostnaderna för verksamheten uppgick till 1 069 643,60 euro vilket är 50 089,44 euro mera än år 2020. Skillnaden beror främst på ny projektverksamhet (Småbarnspedagogiken – ett framtidsjobb) samt ökade personalkostnader. Verksamheten 2021 visar ett resultat på -35 275,05 euro. Underskottet beror bl.a. på ökade personalkostnader som en följd av nödvändiga arrangemang p.g.a. corona-restriktioner, satsningar för att kunna utveckla verksamheten på sikt och förnya läroplanen inom grundläggande konstundervisning, färre deltagarintäkter då seminarier inte kunde arrangeras p.g.a pandemin och mindre bidrag för bl.a koordinering av morgon- och eftermiddagsverksamhet. Upphandlingen av Sydkusten stödtjänster för den ekonomiska förvaltningen medförde extra administrativa kostnader då utomstående konsulttjänster behövdes anlitas för att genomföra processen. År 2022 är budgeterat med ett +/-0 resultat. För att det ska uppnås läggs extra fokus på uppföljning av intäkter och kostnader. Ekonomiförvaltningen vidareutvecklas såväl då det kommer till att förenkla administration och effektivera uppföljningen som till att förtydliga budgetansvaret för de olika projekten och verksamheterna. Strategin för Sydkusten utgår ifrån att ekonomin står på en stadig grund. För att ha en hållbar struktur på verksamheten behövs framförhållning också då det kommer till finansiering av verksamheten. Även om projektverksamhet bidrar till att nå målen för Sydkustens verksamhet och strategi, behövs en ordinarie verksamhet som bas. Därför eftersträvas verksamhetsfinansiering för längre perioder än ett år och även en ökad statsbidragsfinansiering speciellt för ordkonstskolan och den grundläggande konstundervisningen. Olika projekt stöder den ordinarie verksamheten såväl då det kommer till finansiering som till att fullfölja förbundets syften.

INTÄKTER 2021

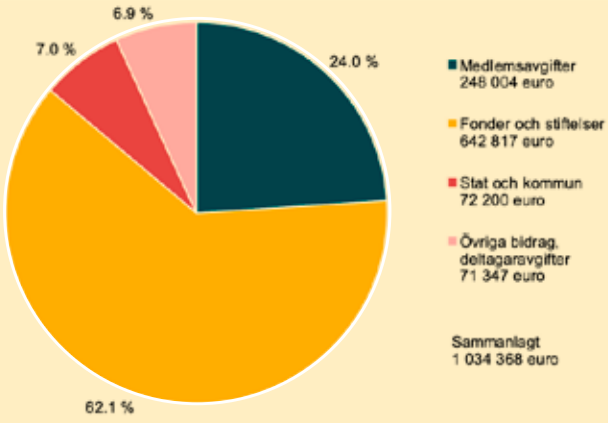
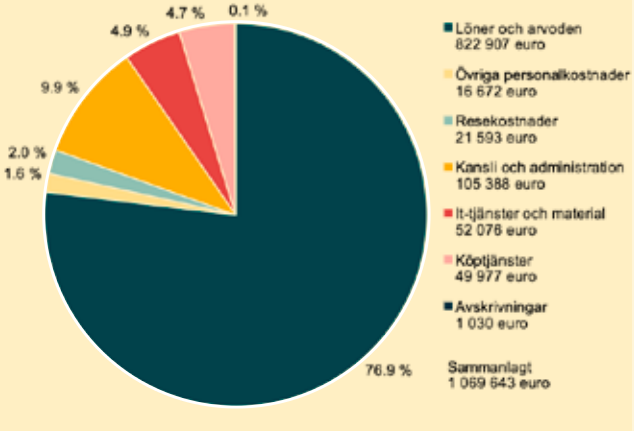
UTGIFTER 2021